

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 12/1997 vp

Hallituksen esitys laiksi satovahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 7 päivänä lokakuuta 1997 lähettänyt valiokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 142/1997 vp laiksi satovahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- vanhempi hallitussihteeri Heikki Koponen, maa- ja metsätalousministeriö
- puheenjohtaja, maatalousneuvos Esko Juonen, satovahinkoneuvottelukunta.

Lisäksi Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto ja Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund ovat antaneet kirjallisen asiantuntijalausannon.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi satovahinkojen korvaamisesta annettua lakia siten, että viljelijälle voidaan maksaa satovahinkokorvausta kylvämättä jäämisestä johtuvasta vahingosta myös tapauksissa, joissa vahinko on aiheutunut poikkeuksellisten runsaiden sateiden aiheuttamasta pellon märkyydestä. Lisäksi ehdotetaan, että kasvulohkot, joista tuottaja on tehnyt valtion kanssa sopimuksen luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymisestä, suljetaan satovahinkokorvausjärjestelmän ulkopuolelle siirtymäkauden ajaksi.

Valtion talousarviossa satovahinkojen korvaamiseen osoitettua vuotuista siirtomäärä-

haa ehdotetaan pienennettäväksi nykyisestä 50 miljoonasta markasta 20 miljoonaan markkaan. Valtion talousarviossa vuosille 1996 ja 1997 osoitettuja määrärahoja ehdotetaan vähennettäväksi yhteensä 80 miljoonaa markkaa. Satovahinkokorvausten laskentaperusteena ehdotetaan käytettäväksi interventiohintoja tai vahinkovuotta edeltävänä vuonna toteutuneita markkinahintoja.

Esitys liittyy valtion vuoden 1998 talousarviesitykseen ja on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Esityksessä ehdotetaan valtion talousarviossa satovahinkojen korvaamiseen osoitettua vuotuista siirtomäärärahaa pienennettäväksi nykyisestä 50 miljoonasta markasta 20 miljoonaan markkaan. Valiokunta toteaa, että esitys on tältä osin maatalouspoliittisen työryhmän (Työryhmän muistio MMM 1997/2) mukainen. Raportissa todetaan kohdassa 2.1.4. "Varausmaksujen kehittäminen", että muuttuneessa uudessa EU-tilanteessa tuotantomäärien muutoksista aiheutuva tulonvaihtelu vähentyy, sillä aikaisempaa alempiin tuottajahintoihin siirtymisen aiheuttamat tulonmenetykset korvataan suoralta tulotuella. Tämä merkitsee myös satovaihteluiden sekä -vahinkojen aiheuttamien markkamäärien vahinkojen pienentymistä. Uusi tilanne edellyttää samalla satovahinkojärjestelmän uudelleenarviointia.

Raportin samassa kohdassa todetaan myös, että "maatilatalouden tuloverolain 10 a §:ssä on nykyisin asetettu tasausvarauksen tekemiselle verovuosiakohtainen varsin alhainen markkamääräinen yläraja 40 000 markkaa. Ylärajan poistaminen antaisi siirtymäkaudella merkittäviä kehittämismahdollisuuksia erityisesti niille tiloille, joilla on rakenteen kehittämiseen riittävät perusedellytykset. Tasausvarausmahdollisuuden suurentaminen antaisi näille elinkelpoisille tiloille edellytyksiä investointien omarahoitukseen ja tätä kautta rakenteen parantamiseen. Tehdyissä selvityksissä on havaittu, että tasausvarausta on käytetty sitä yleisemmin, mitä nuoremmissa viljelijöistä on kysymys, mitä suurempi on tilojen peltoala ja mitä korkeampi on tilojen maatalouden verotettava vuositulo."

Toimenpide-ehdotuksina työryhmä toteaa: "Maatalouden rakenteen kehittämiseksi välttämättömien investointien aikaansaamiseksi työryhmä ehdottaa tilakohtaisten tasausmahdollisuuksien parantamista muun muassa varauksen markkamääräisen ylärajan poistamista, jolloin viljelijät tulotasosta riippumatta tulisivat tasavertaiseen asemaan, kun he saisivat tehdä saman suhteellisen 30 prosentin varauksen maatalouden puhtaasta tulosta. Vastaavasti satovahinko-

jen korvausjärjestelmää muuttamalla voidaan siihen varattavaa määrärahaa pienentää nykyisestä 50 miljoonasta markasta noin 20 miljoonaan markkaan vuodessa. Poikkeuksellisten suurten satovahinkojen korvaamiseen tarvittavasta määrärahasta päätetään erikseen."

Hallituksen antama esitys satovahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta ei sisällä maatalouspoliittisen työryhmän ehdottamaa, satovahinkojärjestelmään yhdistettyä, maatilatalouden tuloverolain 10 a §:n muutosta tasausvarauksen ylärajan poistamisesta.

Valiokunta edellyttää, että esitys maatalouspoliittisen työryhmän ehdottamasta varausjärjestelmän kehittämisestä, jolla poistetaan tasausvarauksen yläraja, annetaan ensi tilassa eduskunnalle.

Esityksen yleisperusteluissa on todettu luonnonmukaisen tuotannon osalta, että myös EU-jäsenyyden aikana uudet tuottajat ovat solmineet valtion kanssa sopimuksia luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymisestä. Tällöin tuottajat ovat mukana Suomen maatalouden ympäristötuki-ohjelmassa ja he ovat oikeutettuja saamaan ohjelman puitteissa EY:n osittain rahoittamaa maatalouden ympäristötuen erityistukea, joka koostuu kolmen vuoden siirtymäkauden tuesta ja siirtymäkauden jälkeen luonnonmukaisen tuotannon tuesta. Yleisperusteluissa todetaankin, että tämän vuoksi lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että viljelmille, joilla harjoitetaan luonnonmukaista tuotantoa valtion kanssa solmitun erityisen sopimuksen perusteella, ei makseta satovahinkokorvausta siirtymäkauden aikana.

Esityksen pykäläkohtaisissa perusteluissa todetaan 2 §:n kohdalla, että EU-jäsenyyden aikana luonnonmukaiseen tuotantoon siirtyville maksetaan edellä selostetulla tavalla aiemman kansallisen menettelyn tapaan siirtymäkauden aikana erityistä tukea. Lisäksi siirtymäkauden aikana uuden viljelytekniikan puutteellisesta hallinnasta aiheutuneita vahinkoja on vaikea erottaa luonnonolosuhteiden aiheuttamista vahingoista. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan lain 2 §:n 2 momenttia muutettavaksi siten, että kor-

vausta ei voitaisi maksaa, ellei asetuksella toisin säädetä, sellaisen kasvulohkon osalta, josta tuottajalla on voimassa valtion kanssa sopimus luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymisestä, siltä ajanjaksolta, jolta tuottajalle maksetaan Euroopan yhteisön kokonaan tai osittain rahoittamaa siirtymävaiheen tukea tavanomaisesta tuotannosta luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymisen vuoksi.

Valiokunta pitää tärkeänä, että satovahinkojen korvausperusteet määritellään asetuksessa siten, että luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymässä olevia tiloja ei aseteta heikompaan asemaan muita tuotantomuotoja harjoittaviin tiloihin nähden.

Valiokunta edellyttääkin, että luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymässä olevat tilat saavat lain yleisten periaatteiden mukaisesti korvausta luonnonolosuhteiden aiheuttamista, osoitettavissa olevista, taloudellisista menetyksistä.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää hallituksen esitykseen sisältyvää lakiehdotusta tarpeellisena ja puoltaa sen hyväksymistä edellä esitetyin huomautuksin ja jäljempänä esiteltävin muutosehdotuksin.

Yksityiskohtaiset perustelut

2 §. Valiokunta ehdottaa esityksessä ehdotetun 2 momentin kielellistä selkeyttämistä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 2 § muutettuna (Valiokunnan muutosehdotus)

Valiokunnan muutosehdotus

2 §

Korvausta ei voida maksaa, ellei asetuksella toisin säädetä, sellaisen kasvulohkon osalta, josta tuottajalla on voimassa valtion kanssa sopimus luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymisestä, siltä ajanjaksolta, jolta tuottajalle maksetaan Euroopan yhteisön kokonaan tai osittain rahoittamaa siirtymävaiheen tukea tavanomaisesta tuotannosta luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymisen vuoksi.

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 1997

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Timo Kalli /kesk
 vpj. Kari Rajamäki /sd
 jäs. Raimo Holopainen /sd
 Minna Karhunen /kok
 Tapio Karjalainen /sd
 Annikki Koistinen /kesk
 Armas Komi /kesk
 Jari Koskinen /kok

Marjaana Koskinen /sd
 Esa Lahtela /sd
 Raimo Mähönen /sd
 Tero Mölsä /kesk
 Tuija Nurmi /kok
 Tauno Pehkonen /skl
 Erkki Pulliainen /vihr
 Ola Rosendahl /r.

VASTALAUSE

Hallituksen esityksen 142/1997 vp keskeisenä sisältönä on pienentää vuotuista siirtomäärärahaa satovahinkojen korvaamiseen 50 miljoonasta 20 miljoonaan markkaan. Samoin vuosien 1996 ja 1997 talousarviomäärärahoja ehdotetaan vähennettäväksi yhteensä 80 miljoonaa markkaa. Taus-talla ovat keskeisesti EU-jäsenyyden luomat uudet laskentaperusteet interventiohinnoissa ja markkinahinnoissa. Tuottajahintojen aleneminen johtaa mahdollisten satovahinkojen arvon alenemiseen.

Valiokunnan enemmistö on vastoin sosialidemokraattien ilmaisemaa näkemystä halunnut kytkeä asiaan tilakohtaisten tasausmahdollisuuksien parantamisen varauksen markkamääräisen ylärajan poistamisella. Äänin 10—6 sosialidemokraattien vastustaessa valiokunta edellyttää, että esitys maatalouspoliittisen työryhmän ehdottamasta varausjärjestelmän kehittämisestä, jolla poistetaan tasausvarauksen yläraja, annetaan ensi tilassa eduskunnalle.

Satovahinkojen korvaamisesta annettavan lain käsittelyyn ei voida perustellusti katsoa sisältyvän veropolitiikkaa ja verotuskysymyksiä, jotka kuuluvat valtiovarainvaliokunnan verojaostolle.

Perustelu, että tämä olisi kompensoimassa satovahinkomäärärahojen alenemaa on alussa todetuista perusteluista johtuen kestävä. Edelleen ei voida pitää perusteltuna eri väestöryhmien, maatalousyrittäjien ja muiden yrittäjien, eriarvoista verotuksellista kohtelua. Maatalouden rakennekehitys on monimutkainen kokonaisuus, jossa monien erilaisten tukitoimenpiteiden yhteisvaikutus ja haluttu vaikuttavuus vaativat tarkkaa selvitystä.

Kun valiokunnan mietinnössä viitataan maatalouspoliittisen työryhmän ehdotuksiin, tältä osin maatalouspoliittisen työryhmän loppuraporttiin liittyy myös sosialidemokraattien (Rajamäki), valtiovarainministeriön (Selinheimo) sekä Raimo Luoman eriaävät mielipiteet.

Kuten edellisessä mielipiteessä jo todettiin, veropolitiikasta ei käyty maatalouspoliittisen työryhmän työn aikana lainkaan perusteellista

keskustelua. Esimerkiksi tämän ehdotetun uudistuksen valtiontaloudellisia vaikutuksia ei selvitetty.

Ponnessa viitataan työryhmän esitykseen maatilatalouden tuloverolain 10 a §:n mukaisen tasausvarauksen verovuosikohtaisen ylärajan 40 000 markan poistamista. Kuten valtiovarainministeriö eriväessä mielipiteessään toteaa, varauksen korottaminen poistamalla yläraja merkitsee erityistä etua niille velattomille yrittäjille, joilla on tuloa, mistä varauksen voi tehdä.

Kansantalouden kannalta ei voida pitää perusteltuna, että maatalousverotuksessa on olennaisesti voimakkaammat investointikannustimet kuin muun yritystoiminnan verotuksessa. Hyvätuloisten ja velattomien maatalouden harjoittajien tukeminen ei myöskään oikeudenmukaisuusnäkökohtien kannalta ole perusteltua.

Valtiovarainministeriö totesi mielipiteessään, että kassaperiaatteen on todettu olevan maatalousverotuksen paras ja tehokkain tuloksentasauskeino. Kassaperiaate ja poistojärjestely ovat yhdessä tasausvarauksen kanssa antaneet maatalouden harjoittajille muihin verovelvollisiin verrattuna erittäin suuren mahdollisuuden veronmaksun lykkäämiseen. Valiokunta ei myöskään missään määrin selvittänyt edellä mainittujen huojennuskeinojen merkitystä verotuksessa.

Työryhmä ei ole selvittänyt edellä mainittujen huojennuskeinojen merkitystä verotuksessa. Lisäksi on jätetty huomioon ottamatta tämän vuoden alusta voimaan tulleen verouudistuksen huojennusvaikutus (TVL 39 ja 40 §). Muutoksella pääomatuloksi katsottava osuus nostettiin nykyisestä 15 prosentista 18 prosenttiin. Pääomatulo-osuuden kasvattamisen katsotaan suosivan varsinkin suuria tiloja.

Maatiloista kolmannes on velattomia ja maatalouden velkaantuminen on vähentynyt. Maatilatalouden kehittämisrahaston varojen voimakas käyttö A- ja B-tukialueilla sekä tukien kaavamainen suuntaaminen tarvitsisivat valiokunnan enemmistön mukaan kaavamaisista lisäveroalennusta, joka suosisi velattomia suuria tiloja.

Edellä olevan perusteella esitämme,

että eduskunta ei hyväksy valiokunnan mietinnössä ehdotettua lausumaa, jossa edellytetään, että esitys maatalouspoliittisen työryhmän ehdottamasta varausjärjes-

telmän kehittämisestä, jolla poistetaan ta-sausvarauksen yläraja, annetaan ensi tilas-sa eduskunnalle.

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 1997

Kari Rajamäki /sd
Tapio Karjalainen /sd
Esa Lahtela /sd

Raimo Holopainen /sd
Raimo Mähönen /sd
Marjaana Koskinen /sd.

